

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U
THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LARA 2010

MEMORANDAMU

MARAGA: 100

Memorandamu uyu u na masiatari a 13.

KHETHEKANYO YA A: RUBRIKI YA U TOLA/MAKA MAANEA (50)

KHOUDU	Khoudu 7: Vhuswikeleli ha nthesa 80-100%	Khoudu 6: Vhuswikeleli ha ntha 70-79%	Khoudu 5: Vhuswikeleli ho dziaho 60-69%	Khoudu 4: Vhuswikeleli vhu fushaho 50-59%	Khoudu 3: Vhuswikeleli ho linganelaho 40-49%	Khoudu 2: Vhuswikeleli ha fhasi 30-39%	Khoudu 1: U sa swikelela 0-29%
	<u>26-32</u>	<u>22½-25½</u>	<u>19½-22</u>	<u>16-19</u>	<u>13-15½</u>	<u>10-12½</u>	<u>0-9½</u>
ZWI RE NGOMU NA VHUPULANI (NV) (MARAGA: 32)	-Zwi re ngomu zwi sumbedza u pfesesa thoho zwavhudi. -Mihumbulo i a tokonya nahone yo vhibva. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea a si na vhukhaki na khathihi, a kumedzeaho.	- Zwi re ngomu zwi sumbedza u pfesesa thoho zwavhudi vhukuma. -Mihumbulo ndi ya nth, nahone i a takadza. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea o lundwaho tshidele, nahone a kumedzeaho.	-Zwi re ngomu zwi sumbedza u pfesesa thoho. -Mihumbulo ndi i takadzaho, i a tendisea. - U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea o dziaho, a kumedzeaho.	-Zwi re ngomu zwi sumbedza u pfesesa thoho lu fushaho. -Mihumbulo ndi ya nga misi, a i na vhudzivha. - U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea a fushaho, nahone a kumedzeaho.	- Zwi re ngomu zwo di linganela sa zwenezwo, hu na mavhaka a xedzaho vhutamani. -Mihumbulo kanzhi ndi yo teaho, fhedzi i a dovholola. - U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea o lunzhedzeaho lwo linganelaho nahone a kumedzeaho.	-Zwi re ngomu zwinwe a zwi ho khagala, a zwo ngo farana. -Mihumbulo yo sekena, hunzhi i sokou dovholola. -A hu na vhumanzi vhu fushaho ha u pulana/ mvetomveto. -Maanea ha ngo bveledzwa nga ndila i kumedzeaho.	- Zwi re ngomu a zwi livhani na thoho na luthihi, a zwo ngo lunzhedzana. -Mihumbulo yo tapanyedzwa, yo sokou dovhololwa. - U pulana na/kana mvetomveto a zwiho. -Maanea aya ha nekedzei/kumedzei.

LUAMBO, TSHITAILA NA U SEDZULUSA (LTS) (MARAGA: 12)	<u>10-12</u> -U sumbedza vhudzivha ho goḏombelaho ha ndeme ya luambo. -Luambo, zwiga zwa u vhala zwo shumiswa zwone- zwone. -U shumisa luambo lwa nṱhesa lwa kuambele/ maambele. -Munanguludzo u sa vhambedzwiho/wa nṱhesa wa maipfi, zwo vhibva vhukuma. -Tshitaela, thounu na redzhiṱara zwo tea tshoṱhe ṱoho ya mafhungo. -A hu na vhukhaki na vhuthihi nga murahu ha u sedzululwa ha mushumo.	<u>8½-9½</u> - U sumbedza vhudzivha ho dziaho ha ndeme ya luambo. -Luambo, zwiga zwa u vhala zwo shumiswa hu si na vhukhaki, u kona u shumisa luambo lwa kuambele/ maambele. -Munanguludzo wa maipfi wo vanganywa lwa vhusiki. - Tshitaela, thounu na redzhiṱara zwo tea ṱoho ya mafhungo. -Hunzhi a hu na vhukhaki nga murahu ha u sedzululwa ha mushumo.	<u>7½-8</u> -Hu na vhuṱanzi ha vhudzivha ha luambo. - Luambo na zwiga zwa u vhala hunzhi a zwi na vhukhaki. - Munanguludzo wa maipfi wo tea tshibveledzwa. - Tshitaela, thounu na redzhiṱara zwo tea ṱoho ya mafhungo. - Kanzhi a hu na vhukhaki nga murahu ha u vhalulula na u sedzululwa.	<u>6-7</u> -Huniwe u vhone ha vhudzivha ha luambo zwi hone. -Luambo ndi lwa misi, zwiga zwo shumiswa lu fushaho. -Munanguludzo wa maipfi u a fusha. - Tshitaela, thounu na redzhiṱara nga u angaredza zwi ḏi anana na ṱodea dza ṱoho ya mafhungo. - Hu ḏi vha na vhukhaki nga murahu ha u vhalulula na u sedzululwa.	<u>5-5½</u> -Vhudzivha ha luambo ho sekene. -Luambo a lwo ngo vhibva, na zwiga zwa u vhala huniwe a zwo ngo shumiswa nga ndila yone. -Munanguludzo wa luambo ndi wa fhasi. - Tshitaela, thounu na redzhiṱara zwi shaedza ndunzhendunzhe. -Hu na vhukhaki ho vhalaho naho ho ḏi vha na u vhalulula na u sedzululwa.	<u>4- 4½</u> -Luambo na zwiga zwa u vhala zwo khakhea. -Munanguludzo wa maipfi wo shaedzwa. - Tshitaela, thounu na redzhiṱara a zwo ngo tea. -Ho ḏala vhukhaki, naho zwo ḏi vhalululwa na u sedzululwa zwiṱuku.	<u>0-3½</u> - Luambo na zwiga zwa u vhala zwo khakhea tshoṱhe. - Munanguludzo wa maipfi a wo ngo tea na luthihi. - Tshitaela, thounu na redzhiṱara zwo liana tshoṱhe. - Ho ḏalesa vhukhaki na ndḏo, nahone a hu vhone vhuṱanzi ha u vhalulula na u sedzululwa.
--	--	--	---	--	--	--	---

	<u>5-6</u>	<u>4½</u>	<u>4</u>	<u>3-3½</u>	<u>2½</u>	<u>2</u>	<u>0-1</u>
TSHIVHUMBEO (T) (MARAGA: 6)	-Kubveledzelwe kwo faranaho/lunzhedze aho kwa thoho. -Vhudodombedzi vhu tokonyaho. -Miṭala, dziphara zwo fhatwa lwo faranaho. -Vhulapfu/tshivhalo tsha maipfi zwi elana na ndaela dza thoho.	-Mafhugo o bveledzwa nga ndila yo faranaho. Hu na ndunzhendunzhe. - Miṭala, dziphara zwi i a tevhelelea nahone zwo vangana. -Vhulapfu ho tea.	-Vhunzhi ha zwidodombedzwa zwo bveledzwa. - Miṭala, dziphara zwo fhatea zwavhuḍi. - Vhulapfu ho tea.	-Dzinwe dza mbuno na zwododombedzwa zwo bveledzwa. - Miṭala, dziphara zwo ḍi khakhea huṇwe, fhedzi maanea a ḍi sala a tshi pfala. -Vhulapfu ho tea.	-Dzinwe dza dzimbuno dza ndeme dzi hone. - Miṭala, dziphara zwo khakhea, fhedzi mihumbulo i sala i kha ḍi pfala. -Vhulapfu ho lapfesa/ pfufhifhalesa.	- U ita a tshi bva kha thoho. -Zwi a konḍa u tevhele vhuṭala ha mafhungo. - Miṭala, dziphara zwi kha vhuimo ha fhasi. - Vhulapfu ho lapfesa/ pfufhifhalesa.	-O liana na thoho. - Miṭala, dziphara zwo vhilingana, a zwi tevhelelei. -Vhulapfu ho lapfesa/ pfufhifhalesa u fhirisa mpimo.

KHETHEKANYO YA B: RUBRIKI YA U TOLA/MAKA ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI (30)

KHOUDU	Khoudu 7: Vhuswikeleli ha nthesa 80-100%	Khoudu 6: Vhuswikeleli ha ntha 70-79%	Khoudu 5: Vhuswikeleli ho dziaho 60-69%	Khoudu 4: Vhuswikeleli vhu fushaho 50-59%	Khoudu 3: Vhuswikeleli ho linganelaho 40-49%	Khoudu 2: Vhuswikeleli ha fhasi 30-39%	Khoudu 1: U sa swikelela 0-29%
	<u>16-20</u>	<u>14-15½</u>	<u>12-13½</u>	<u>10-11½</u>	<u>8-9½</u>	<u>6-7½</u>	<u>0-5½</u>
ZWI RE NGOMU, VHUPULANI NA TSHIVHUMBEO (NVT) (MARAGA: 20)	Ndivho yo dziaho tshothe ya thodea dza tshibveledzwa. -U niwala lwo rombaho/vhibvaho. -U tshimbila kha vhutala hone-hone, hu si na u bva kha thoho ya mafhungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana tshothe, zwidodombedzwa zwothe zwi tikedza thoho ya mafhungo. -Hu na vhutanzi ha u pulana na/kana mvetomveto, zwa mbo bveledza tshibveledzwa tshi si na vkhakhi na luthihi, tshi kumedzeaho.	-U na ndivho yavhudi ya thodea dza tshibveledzwa. -U niwala lwo rombaho/vhibvaho. -U tshimbila kha vhutala hone-hone, hu si na u bva kha thoho ya mafhungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo tandavhudzwa zwavhudisa, zwidodombedzwa zwothe zwi tikedza thoho. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledzwa tsho fhatwaho zwavhudi. -O shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeo lwa nthu vhukuma.	-U na ndivho yo dziaho ya thodea dza tshibveledzwa. -U niwala – u fara vhutala, nahone u tou polika zwituku kha thoho ya mafhungo. -Hunzhi zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana, nahone zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledzwa tshi kumedzeaho, tshavhudi. -O shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeo nga ndila yo dziaho.	-U na ndivho i fushaho ya thodea dza tshibveledzwa. -U niwala – o di bvanyana kha thoho, fhedzi a zwi xedzi. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana nga ndila i fushaho, zwiñwe zwa zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledzwa tshi fushaho, tshi kumedzeaho. -U shumisa mihumbulo u fushaho kha u bveledza thodea dzo teaho dza	-U na ndivho yo linganelaho ya thodea dza tshibveledzwa. Vhutala hawe kha u fhindula mushumo uyu vhu sumba ho sekana. -U niwala – u a xedza vhutala, zwi ambiwaho huiwe zwi ita zwi tshi liana. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana lwo linganelaho, zwiñwe zwa zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledzwa tsho linganelaho,	-U na ndivho ya fhasi ya thodea dza tshibveledzwa. Phindulo yawe kha mushumo uyu i sumbedza hu na u shaedza vhukuma. -U niwala – u xedza vhutala, na zwi ambiwaho huiwe a zwi tsha pfala. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwi ita zwi tshi liana, zwidodombedzwa zwituku zwi tikedzaho thoho. U pulana na/kana mvetomveto a zwi fushi. Tshibveledzwa a tsho ngo kumedzwa zwavhudi. U	-A hu na ndivho ya thodea dza tshibveledzwa. -U niwala – u liana na thoho, zwi ambwaho hunzhi a zwi tsha pfala. Zwi re ngomu na mihumbulo a zwi elani, zwidodombedzwa zwitukutuku zwi tikedzaho thoho. -U pulana na/kana mvetomveto a zwiho. Tshibveledzwa itshi a tshi kumedzei. - A ho ngo shumiswa thodea dzo teaho dza tshivhumbeo.

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

	-O kona lwa nthesa kha u shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeo.			tshivhumbeo tsha tshibveledzwa.	tsho faranaho nahone tshi kumedzeaho. -U na muhumbulo wo linganelaho wa thodea dza tshivhumbeo tsha tshibveledzwa-fhedzi hu na u tahedzwa ha zwithu zwa ndeme.	shumisa milayo ya tshivhumbeo nga ndila yo khakheaho.	
LUAMBO, TSHITAELE NA U SEDZULUSA (LTS) (MARAGA: 10)	<u>8-10</u> - U shumisa zwivhumbeo zwone-zwone zwa girama, nga ndila yone kha tshibveledzwa. -Ndivho ya maipfi yo tea tshothē ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara hunzhi zwo tea. -Hunzhi a hu na vhukhaki nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	<u>7-7½</u> -Tshibveledzwa tsho fhatwa zwavhudi, vhukuma, nahone nga ndila yone. -Ndivho ya maipfi yo tea ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara hunzhi zwo tea. -Hunzhi a hu na vhukhaki nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	<u>6-6½</u> -Mushumo wo fhatwa zwavhudi, u a vhalea. -Ndivho ya maipfi yo tea ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara hunzhi zwo tea. -Hunzhi a hu na vhukhaki nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	<u>5-5½</u> -Mushumo wo fhatwa lu fushaho. Vhukhaki vhu re hone a vhu khakhisi nyelelo ya mafhungo. -Ndivho ya maipfi i a fusha zwi tshi kwama ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara zwo tea lu fushaho. -Hu na vhukhaki vhu si vhunzhi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa.	<u>4-4½</u> -Mushumo wo fhatwa lwo tou linganelaho. Hu na vhukhaki ho vhalahonyana. -Ndivho ya maipfi i fhasi nahone a i tei tshothē ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. Tshitaela, redzhistara na thouni zwo tsa. -Hu na vhukhaki ho vhalaho nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa.	<u>3-3½</u> -Mushumo wo fhatwa lwa fhasi nahone zwi a konda u tevhelelea. -Ndivho ya maipfi i toda u lulamiswa nahone a i tei ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara a zwo ngo tea. - Tshibveledzwa tsho dala vhukhaki, naho ho di vha na u vhalulula na u sedzulusa.	<u>0-2½</u> -Mushumo wo fhatwa lwa fhasi nahone zwo riwalwaho zwo vhilingana. -Ndivho ya maipfi i toda ndulamiso zwi hone, nahone a i tei ndivho. -Tshitaela, ndivho na vha tangedzaho mafhungo a zwi anani/tshimbilelani na thoho ya mafhungo. -Ho dalesa vhukhaki na ndado nga murahu ha u vhalulula na u

	-Vhulapfu ho tea.			-Vhulapfu ho todou vha vhu tea.	-Vhulapfu ho lapfesa/ pfufhifhalesa.	-Zwo lapfesa/ pfufhifhalesa.	sedzulusa. -Vhulapfu – Zwo lapfesa/ pfufhifhalesa u fhirisa mpimo.
--	-------------------	--	--	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------------	---

KHETHEKANYO YA C: RUBRIKI YA U TOLA/MAKA ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI (20)

KHOUDU	Khoudu 7: Vhuswikeleli ha nthesa 80-100%	Khoudu 6: Vhuswikeleli ha ntha 70-79%	Khoudu 5: Vhuswikeleli ho dziaho 60-69%	Khoudu 4: Vhuswikeleli vhu fushaho 50-59%	Khoudu 3: Vhuswikeleli ho linganelaho 40-49%	Khoudu 2: Vhuswikeleli ha fhasi 30-39%	Khoudu 1: U sa swikelela 0-29%
	<u>10½-13</u>	<u>9½-10</u>	<u>8-9</u>	<u>6½-7½</u>	<u>5½-6</u>	<u>4-5</u>	<u>0-3½</u>
ZWI RE NGOMU, VHUPULANI NA TSHIVHUMBEU (NVT) (MARAGA: 13)	-Ndivho yo dziaho tshothe ya thodea dza tshibveledzwa. -Vhuniwali ho rombaho/dziaho – mugudi u fara vhutala hone-hone, ha liani na thoho. -Zwi re ngomu na mihumbulo yawe zwo farana tshothe, nahone zwidodombedzwa zwothe zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledzwa tshi	-Ndivho ya vhudisa ya thodea dza tshibveledzwa. -U tana vhudzivha ho angalalaho ha vhutsila ha u niwala. -Vhuniwali ho rombaho/dziaho – mugudi u fara vhutala hone, ha liani na thoho ya mafhungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo yawe zwo farana, zwa tadvavhudzwa zwavhudisa, nahone zwidodombedzwa zwothe zwi	-Ndivho yo dziaho ya thodea dza tshibveledzwa. -U niwala – mugudi u fara vhutala hone, hu na u liana/xelana zwituku na thoho. - Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana, zwidodombedzwa zwinzhi zwi tikedza thoho. -Hu na vhutanzi ha u pulana na u sedzulusa zwo bveledzaho tshibveledzwa tshi kumedzeaho, tshvhu.	-Ndivho i fushaho ya thodea dza tshibveledzwa. -U niwala – mugudi u a xedza vhutala fhedzi zwa si khakhise thalutshedzo nga u angaredza. -Zwi re ngomu kha tshibveledzwa na mihumbulo zwo farana lu fushaho, zwiwe zwa zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na sedzulusa zwo bveledza	-Ndivho yo linganelaho ya thodea dza tshibveledzwa. -Phindulo i shaedza vhutala. -U niwala – mugudi u liana na thoho thalutshedzo ya polika huiwe. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana lwo linganelaho, zwiwe zwa zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na u sedzulusa zwo bveledza	-Ndivho ya fhasi ya thodea dza tshibveledzwa. Phindulo kha mushumo uyu i sumbedza vhutala vhusekene. -U niwala – mugudi u liana na thoho, huiwe thalutshedzo ya polika. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwa tshibveledzwa a zwo ngo tou farana, zwidodombedzwa zwituku zwi tikedzaho thoho.	-A hu na ndivho ya thodea dza tshibveledzwa. -U niwala – mugudi u liana na thoho, thalutshedzo hunzhi i a xela. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwa tshibveledzwa a zwi yelani, zwidodombedzwa zwitukutuku zwi tikedzaho thoho. -U pulana/ mvetomveto a zwi ho. Tshibveledzwa a tshi kumedzei/fushi.

	si na vhukhaki na luthihi, nahone tshi kumedzeaho. -O shumisa milayo yothe yo teaho ya tshivhumbeo.	tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledzwa tsho fhatwaho zwavhudi, tshi kumedzeaho. -O shumisa milayo ya tshivhumbeo yo teaho nga ndila yavhudi vhukuma.	-O shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeo.	tshibveledzwa tshi fushaho, tshi kumedzeaho. -O shumisa muhumbulo u fushaho wa thodea dza tshivhumbeo.	tshibveledzwa tsho linganelaho, tshi kumedzeaho. - U na muhumbulo wo linganelaho wa thodea dza tshivhumbeo – hu na huniwe u shaedza.	-A zwi tei Luambo lwa Hayani, naho ho pulaniwa na/kana mvetomveto. Tshibveledzwa a tsho ngo kumedzwa zwavhudi. - O shumisa milayo ya tshivhumbeo nga ndila yo khakheaho.	-Ho ngo shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeo.
LUAMBO, TSHITAILA NA U SEDZULUSA (LTS) (MARAGA: 7)	6-7 -U shumisa zwivhumbeo zwone-zwone zwa luambo kha u riwala tshibveledzwa, nahone zwo fhatwa zwavhudi. -Ndivho ya maipfi yo tea tshothe ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaila, thouni na redzhistara zwo tea tshothe. -Tshibveledzwa a	5 -5½ -Tshibveledzwa tsho fhatwa zwavhudi vhukuma nahone nga ndila yone. -Ndivho ya maipfi hunzhi yo tea ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara hunzhi zwo tea. -Tshibveledzwa hunzhi a hu na vhukhaki nga murahu ha u	4½ -Tshibveledzwa tsho fhatwa zwavhudi, nahone tshi a vhalea. -Ndivho ya maipfi yo tea ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaila, thouni na redzhistara hunzhi zwo tea. -Tshibveledzwa itshi a tshi na vhukhaki vhunzhi nga murahu ha u vhalulula na u	3½-4 -Tshibveledzwa tsho fhatwa lu fushaho. Vhukhaki vhu re hone a vhu khakhisi nyelelo ya mafhungo. -Ndivho ya maipfi yo tea ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara zwi a di fusha. -Tshibveledzwa tshi di vha na vhukhaki vhu si	3 -Tshibveledzwa tsho fhatwa lwo linganelaho. Hu na vhukhaki ho vhalaho. -Ndivho ya maipfi yo shaedza nahone a i tei tshothe ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara zwo tsela fhasi. -Tshibveledzwa tsho faredza vhukhaki ho	2½ -Tshibveledzwa tsho fhatwa nga ndila i shaedzaho/ya fhasi, nahone zwi a konda u tevhelelele. -Ndivho ya maipfi i toda u lulamiswa huniwe, nahone a i tei ndivho, vha tangedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitaela, thouni na redzhistara a zwo ngo tea.	0-2 -Tshibveledzwa tsho fhatwa nga ndila ya fhasi/i shaedzaho vhukuma, nahone zwo vhilingana. -Ndivho ya maipfi i toda u lulamiswa ho angalalaho vhukuma, nahone a zwo ngo tea ndivho na kathihi. -Tshitaela, thouni na redzhistara a zwi tshimbilelani na thoho. -Tshibveledzwa tsho dala

	tshi na vhukhaki nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	vhunzhi nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu ho todou vha ho teaho.	vhalaho nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu – zwo lapfesa/ pfufhifhalesa.	-Tshibveledzwa tsho dala vhukhaki, naho ho di vha na u pulana/ sedzuluswa. -Vhulapfu – zwo lapfesa/ pfufhifhalesa.	vhukhaki vhunzhisa, na ndado i re khagala nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu – zwo lapfesa/ pfufhifhalesa.
--	---	--	---------------------------------	---	--	--	---

ADENDAMU

KHETHEKANYO YA A: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUSIKI (MAANE)

MBUDZISO 1

(Vha songo shumisa adendumu iyi kha u maka, kha vha tou i shumisela u engedza ndivho yavho)

- 1.1
  - Aya ndi maane ane munwali a anetshela tshitori kana zwiwo zwo no bvelelaho.
  - Zwi anetshelwaho zwi tea u kunga na u tendisea.
  - Mafhungo a hone a riwalwa nga tshifhinga tsho fhelaho.
  - Magumo a songo dowelehaho nahone a fhedza tshitori zwavhudi.
- 1.2
  - Munwali u buletshedza tshithu nga vhudalo.
  - Munwali u ola tshifanyiso tsha zwine a khou amba ngazwo muhumbuloni wa muvhali.
- 1.3
  - Munwali u vhuisa mihumbulo a i nea vhudipfi na u nyanyuwa hawe.
  - Munwali u a dzhia sia.
  - Vhudipfi na u nyanyuwa ndi zwone zwi no dzhielwa ntha.
- 1.4
  - Afha munwali u vha e na ndila yawe ine a vhona ngayo zwithu.
  - Mihumbulo yawe i tea u vha khagala u bva mathomoni u swika magumoni.
  - Munwali u sumbedza u imelela liniwe sia.
  - Munwali u tikedza vhukuma sia line a khou toda li tshi tendiwa.
  - Munwali u sumbedza vhukhwine ha fhungo line a khou li imelela.
- 1.5
  - A dzhia masia mavhili a khani.
  - Mafhungo a tea u vha a tshi tangedzea.
  - Mbuno dza u ima na u hanedzana na thoho dzi fanela u linganyiswa.
  - Munwali ha dzhi sia.
  - Munwali u taha mihumbulo wawe magumoni.
- 1.6
  - Munwali a nga disa zwifanyiso zwine muvhali a zwi talela a kona u riwala maane ngazwo.
  - Afha hu nga da mihumbulo minzhi yo fhambanaho nga ha zwifanyiso zwo newaho.
- 1.7
  - Munwali a nga disa zwifanyiso zwine muvhali a zwi talela a kona u riwala maane ngazwo.
  - Afha hu nga da mihumbulo minzhi yo fhambanaho nga ha zwifanyiso zwo newaho.

- 1.8
- Muniwali a nga disa zwifanyiso zwine muvhali a zwi talela a kona u niwala maanea ngazwo.
  - Afha hu nga da mihumbulo minzhi yo fhambanaho nga ha zwifanyiso zwo newaho.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO 2

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI

Tshivhumbeo:

- Vhurifhi ha tshiofisi vhu na dïresi mbili.
- Vhurifhi ha tshiofisi vhu na theshano.
- Vhurifhi ha tshiofisi vhu na thoho.
- Vhu tea u vha na mutumbu.
- Vhu tea u vha na magumo.
- Hu tea u vha na ndunzhendunzhe ya mafhungo u bva mathomoni u swika magumoni.
- A hu niwalwi miswaswo.

2.2 KHOLOMU YA MAGAZINI

Tshivhumbeo:

- Mvulatswinga-muniwali u divhadza thero.
- Mutumbu -muniwali u tandavhudza mihumbulo yawe.
- Phendelo -muniwali u vhina mafhungo awe.

2.3 MUFHINDULANO

Tshivhumbeo:

- Mvulatswinga.
- Mutumbu.
- Phendelo.

2.4 MEMORANDAMU

Tshivhumbeo:

- Dzina la tshiimiswa.
- Vhubvo.
- Vhuyo.
- Duvha.
- Nomboro ya faela.
- Fhungo.
- Zwiitisi.
- Tsiangane na thuthuwedzo.
- Themendelo.
- Tsaino na duvha.

KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO 3

3.1 KHUNGEDZELO

Tshivhumbeo:

- Khungedzelo ndi musi murengisi a tshi tana zwine a khou zwi rengisa nga ndila ya u tou kunga vharengi.
- Kha i vhe ine ya kunga.
- Kha i tutule lutamo i dovhe i lu fare.
- Kha i tutule dzangalelo.
- Khungedzelo i nga itwa nga u tou amba, u tana kha thelevishini na vhengeleni, kana nga u tou n'wala kha magazini, gurannda, bammhiri na huiwe hunzhi.

3.2 POSIKARATA

Tshivhumbeo:

- Diresi.
- Dzina la muniwalelwa.
- Mulaedza.
- Dzina la muniwali.

3.3 MASIA

Tshivhumbeo:

- Hu nga shumiswa masia- vhubvaduva, vhukovhela, devhula na tshipembe.
- Hu nga shumiswa zwanda- tshaula kana tshamonde.
- Hu nga shumiswa tswayo/ngafhadzo.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C:	20
MARAGAGUTE:	100